

INFORMACIJA

o prelasku Svjetske banke sa korišćenja LIBOR-a i EURIBOR-a kao referentnih kamatnih stopa

Regionalna direktorica za Zapadni Balkan, region Evrope i Centralne Azije Svjetske Banke, g-đa Linda Van Gelder, dostavila je dopis Ministarstvu finansija, 06. avgusta 2020. godine, kojim obavještava Ministarstvo finansija o „Inicijativi Svjetske banke za prelazak sa korišćenja referentne stope“. Ova inicijativa se odnosi kako na Međunarodnu banku za obnovu i razvoj („IBRD“), tako na Međunarodnu asocijaciju za razvoj („IDA“).

Navedenu Inicijativu usvojili su izvršni direktori Svjetske banke 12. marta 2020. godine, sa ciljem da se sačuva usklađenost između troškova finansiranja i kreditiranja iz sredstava Svjetske banke, što će koristiti članicama Svjetske banke u cjelini.

Naime, počev od 1. januara 2022. godine, neće biti obavezno da referentne banke na londonskom međubankarskom tržištu utvrđuju LIBOR. Razlog za prestanak utvrđivanja LIBOR-a leži u njegovoj nepouzdanosti i riziku koji sa sobom nosi. Kako se navodi u pratećoj dokumentaciji dostavljenoj od strane Svjetske banke, pouzdanost LIBOR-a doveden je u pitanje još 2008. godine, kada je nekoliko banaka koje doprinose njegovom obračunu optuženo da su dogovarale manipulaciju stopom. Odbor za finansijsku stabilnost objavio je 2014. godine, izvještaj u kojem objašnjava da referentne vrijednosti, poput LIBOR-a, trebaju u najvećoj mogućoj mjeri da se zasnivaju na stvarnim transakcijama. Stoga su izvršene određene promjene u načinu na koji se obračunava LIBOR kako bi se u što većoj mjeri zasnivao na stvarnim transakcijama. Ali s obzirom na to da je sada manje banaka koje međusobno pozajmljuju na nesigurnoj osnovi, LIBOR se često obračunava pozivanjem na „stručnu procjenu“ panel-banaka (tj. procjenu u vezi sa tim koliko misle da bi ih koštalo da se zadužuju kod drugih banke).

Kao rezultat toga, Uprava za finansijsko ponašanje (Financial Conduct Authority-FCA) i drugi regulatori zahtijevaju od banaka da planiraju ukidanje LIBOR-a do kraja 2021. godine i podstiču učesnike na tržištu da pređu na alternativne „bezrizične“ stope umjesto LIBOR-a. Najveći rizik je da se LIBOR može prerano ukinuti i ukoliko učesnici na tržištu nisu spremni za tranziciju, to bi moglo poremetiti čitav finansijski sistem. Ako LIBOR nastavi da postoji nakon kraja 2021. godine, drugi glavni rizik leži u nepouzdanosti prirodi bilo kog LIBOR-a koji će i dalje biti dostupan na tržištu, jer će vjerovatno prestati da bude reprezentativan za tržište.

Kada govorimo o pitanju koja bi referentna kamatna stopa mogla da zamijeni LIBOR tj. koja bi mogla biti alternativna referentna kamatna stopa (Alternative Reference Rate- ARR) regulatori i administrativna tijela na finansijskom tržištu predložili su

sledeće referentne kamatne stope: SOFR, SONIA, EURIBOR, SARON, TONAR¹, a koja će to stopa biti u slučaju Svjetske banke konačno će biti određena u narednom periodu. Važno je napomenuti da, osim EURIBOR-a, pomenute referentne kamatne stope se smatraju manje rizičnim od LIBOR-a.

Imajući u vidu da je EURIBOR u fazi transformacije, zbog drugačijeg načina obračuna, u narednom periodu može se očekivati prelazak Svjetske banke i sa EURIBOR-a na alternativne referentne kamatne stope, ali se očekuje da će se njegovo objavljivanje od strane Evropskog instituta za tržište novca (European Money Markets Institute-EMMI) sprovoditi i nakon 2021. godine, za raliu od LIBOR- čije utvrđivanje nakon 1. januara 2022. godine neće više biti obavezno.

S obzirom na to da su LIBOR i EURIBOR referentne kamatne stope za finansiranje od strane Svjetske banke, predložen je prelazak na druge referentne stope. U tom smislu, sprovođenje inicijative za prelazak sa referentne stope zahtijevaće zbirne izmjene i dopune ugovora o zajmovima i finansiranju kako bi se uključile odredbe za zamjenu LIBOR-a ili EURIBOR-a (kako je u kom ugovoru potrebno) u postojećim zajmovima i kreditima u okolnostima kada LIBOR ili EURIBOR prestaju da postoje ili prestaju da budu komercijalno prihvatljivi Svjetskoj banci u svrhe upravljanja aktivom i pasivom. Zbirne izmjene i dopune se zasnivaju na principu pravičnosti što znači da će Svjetska banka djelovati samo kako bi očuvala usklađenost između troškova finansiranja i kreditiranja i neće za sebe tražiti komercijalnu prednost, tj. navedene izmjene neće prouzrokovati dodatne troškove za zajmoprimca.

Amandman na ugovore o zajmovima (Amandment to the Loan Agreements)

U svrhu prelaska na alternativne referentne kamatne stope Svjetska banka dostavila je zbirne izmjene i dopune na ugovore o zajmovima zaključenim između Svjetske banke i Crne Gore. Izmjene i dopune se odnose na sve ugovore zaključene po opštim uslovima kreditiranja koji su važili do 14. decembra 2018. godine. Riječ je o sledećim kreditnim aranžmanima:

Tabela br. 1 Spisak zajmova po nazivu i broju projekata

Zajam br.	Naziv projekta	Valuta obaveze	Prvobitni iznos glavnice	Datum ugovora	Vrsta indeksa
7089	Zajam naslijeđen od Jugoslavije	EUR	59,011,237	17-Dec-2001	LIBOR
7090	Zajam naslijeđen od Jugoslavije	EUR	143,682,343	17-Dec-2001	LIBOR
7091	Zajam naslijeđen od Jugoslavije	EUR	67,285,485	17-Dec-2001	LIBOR

¹ US- Secured Overnight Financing Rate (SOFR); Great Britain - Sterling Overnight Index Average (SONIA), European Union- EURIBOR; Switzerland- Swiss Average Rate Overnight (SARON); Japan - Tokyo Overnight Average Rate (TONAR)

8002	Dodatno finansiranje za Projekat zaštite ekološki osjetljivih turističkih područja u Crnoj Gori	EUR	4,500,000	23-Dec-2010	LIBOR
8091	Prvi programski zajam za razvojnu politiku za finansijski sektor	EUR	59,100,000	26-Sep-2011	EURIBOR
8118	Projekat visokog obrazovanja i istraživanja za inovacije i konkurentnost	EUR	12,000,000	22-Feb-2012	EURIBOR
8324	Dodatno finansiranje za Projekat energetske efikasnosti u Crnoj Gori	EUR	5,000,000	27-Dec-2013	EURIBOR
8428	Projekat upravljanja i čišćenja industrijskog otpada u Crnoj Gori	EUR	50,000,000	10-Oct-2014	EURIBOR
8643	Dodatno finansiranje za Projekat institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede	EUR	3,000,000	5-Oct-2016	EURIBOR
8772	Projekat reforme poreske administracije	EUR	14,000,000	19-Jan-2018	EURIBOR
8820	Drugi projekat institucionalnog razvoja i jačanja poljoprivrede	EUR	30,000,000	8-Mar-2018	EURIBOR
8870	Drugi projekat energetske efikasnosti	EUR	6,000,000	2-Jul-2018	EURIBOR

Svi ugovori zaključeni po opštim uslovim kreditiranja, koji važe nakon 14. decembra 2018. godine, već sadrže odredbu koja se odnosi na prelazak na drugu referentnu kamatnu stopu ukoliko LIBOR i EURIBOR prestanu da budu validne. U portfoliju zajmova koje Crna Gora ima sa Svjetkom bankom, po opštim uslovima koji važe od 14. decembra 2018. godine zaključen je samo Ugovor o zajmu za Projekat reforme poreske administracije – dodatno finansiranje, br. 9013-ME, i na njega se zbirne Amandman na ugovore o zajmovima ne odnose, imajući u vidu da je pitanje prelaska na druge referentne stope već obuhvaćeno.

Potpisivanjem Amandman na ugovore o zajmovima, koji se odnosi na ugovore navedene Tabeli br. 1, smatraće se da je Crna Gora prihvatila predlog Svjetske banke da se za te ugovore izvrši izmjena referentne kamatne stope LIBOR ili EURIBOR, prema potrebi, s tim što će se primjena Amandman na ugovore o zajmovima po ovom osnovu sprovesti u momentu kad konkretna referentna kamatna stopa više ne bude validna.